

НА ТЭМЫ ДНЯ

## ТАК ПАТРАБУЕ ЧАС

Перамога сацыялізма ў нашай краіне карэнным чынам змяніла яе аблічча. Тыя з нашых землякоў, хто пабываў у Беларусі ў апошнія гады, маглі пераканацца ў гэтым самі. Выраслі на нашай зямлі зусім новыя, сучасныя гарады, з канца ў канец Беларусь перасеклі дзесяткі асфальтаваных дарог, пабудаваны магутныя заводы, фабрыкі, электрастанцыі. Зразумела, рэзка ўзрос і ўзровень жыцця савецкага народа, хутка мяняецца яго быт, культура.

Савецкая ўлада прыкметна змяніла і аблічча нашых сёл і вёсак, здзейсніла глыбокія змены ў культурна-бытавых умовах жыцця сельскага насельніцтва, ва ўсім укладзе сялянскага быту. Развіццё вытворчых сіл сельскай гаспадаркі, прагрэс тэхнікі, новая арганізацыя земляробства і жывёлагадоўлі зрабілі тое, што ў нашым сяле хутка расце колькасць спецыялістаў самых розных прафесій. Усё гэта, разам узятае, вядзе не толькі да ліквідацыі розніцы ў культурна-тэхнічным узроўні горада і вёскі, але і да пераадолення розніцы паміж работнікамі разумовай і фізічнай працы. І усё ж мы прама гаворым: быт нашага сяла пакуль яшчэ адстае ад гарадскога, хоць падкрэсліваем, ён стаў непараўнальна лепшым, чым да Кастрычніцкай рэвалюцыі. Пераадоленню гэтага недахопу ў Праграме будаўніцтва камунізма ў нашай краіне ўдзяляецца асабліва ўвага, гэтыя пытанні абмяркоўваюцца на пленумах ЦК КПСС, на гэтыя мэты выдаткоўваецца ўсё больш сродкаў з бюджэту краіны. І мы можам з гордасцю сказаць, што карэнная перабудова сельскага быту ў нас ідзе паспяхова, па плану. Толькі ў нашай рэспубліцы ўжо ёсць цэлы шэраг калгасных цэнтраў, якія адказваюць сучасным патрабаванням у быце і культуры.

Возьмем, напрыклад, сяло Сноў — цэнтр калгаса імя Калініна на Нясвіжчыне. Жылыя двухпавярховыя дамы ў гэтым пасёлку ўзведзены з цэглы і шлакабетону. У іх па чатыры кватэры, у кожнай з якіх па чатыры пакоі, кухня з газавай плітой, ванная. Так што яны нічым не ўступаюць гарадскім. Такі ж пасёлак вырас у апошнія гады і ў калгасе імя Кірава Віцебскага раёна, у сельгасарцелі «Слава працы» каля Казлоўшчыны, па генеральнаму плану забудовваецца калгас імя Леніна ў Камянецкім раёне і многія іншыя. Будаўніцтва на сяле прымае ўсё больш планавы, сучасны характар.

Адначасова ў рэспубліцы зроблен яшчэ адзін важны крок — агульная планіроўка сельскагаспадарчых раёнаў усёй рэспублікі, распрацоўка якой ужо заканчваецца. Гэта дасць магчымасць рацыянальна размясціць у межах кожнага раёна, калгаса і саўгаса населеныя пункты, фермы, інжынерныя збудаванні. Гэтым планам прадугледжана стварэнне замест 35 тысяч цяперашніх беларускіх вёсак каля чатырох тысяч даволі буйных сельскіх гарадкоў з насельніцтвам ад адной да трох тысяч чалавек. Натуральна, будаўніцтва іх будзе праводзіцца індустрыяльнымі метадамі з улікам усіх культурна-бытавых запатрабаванняў сельскіх працоўных. І несумненна, гэтыя грандыёзныя работы будуць выкананы ў тэрмін сіламі дзяржавы, калгасаў і саўгасаў.

## МАСКВА—КОСМАС—МАСКВА

Савецкія журналісты, якія сабраліся ў студыі Маскоўскага тэлевізійнага цэнтра, былі сведкамі адной з перадач каляровай тэлепраграмы па канале зямля — космас — зямля. Цяжка было паверыць, што яркае, насычанае чыстымі колерамі адлюстраванне перадавальва шлях у некалькі дзесяткаў тысяч кіламетраў.

На двух устаноўленых адзін над другім экранах праектаваліся дзве карцінкі: адна перадавалася на тэлевізар непасрэдна са студыі — для параўнання, другая — праз космас.

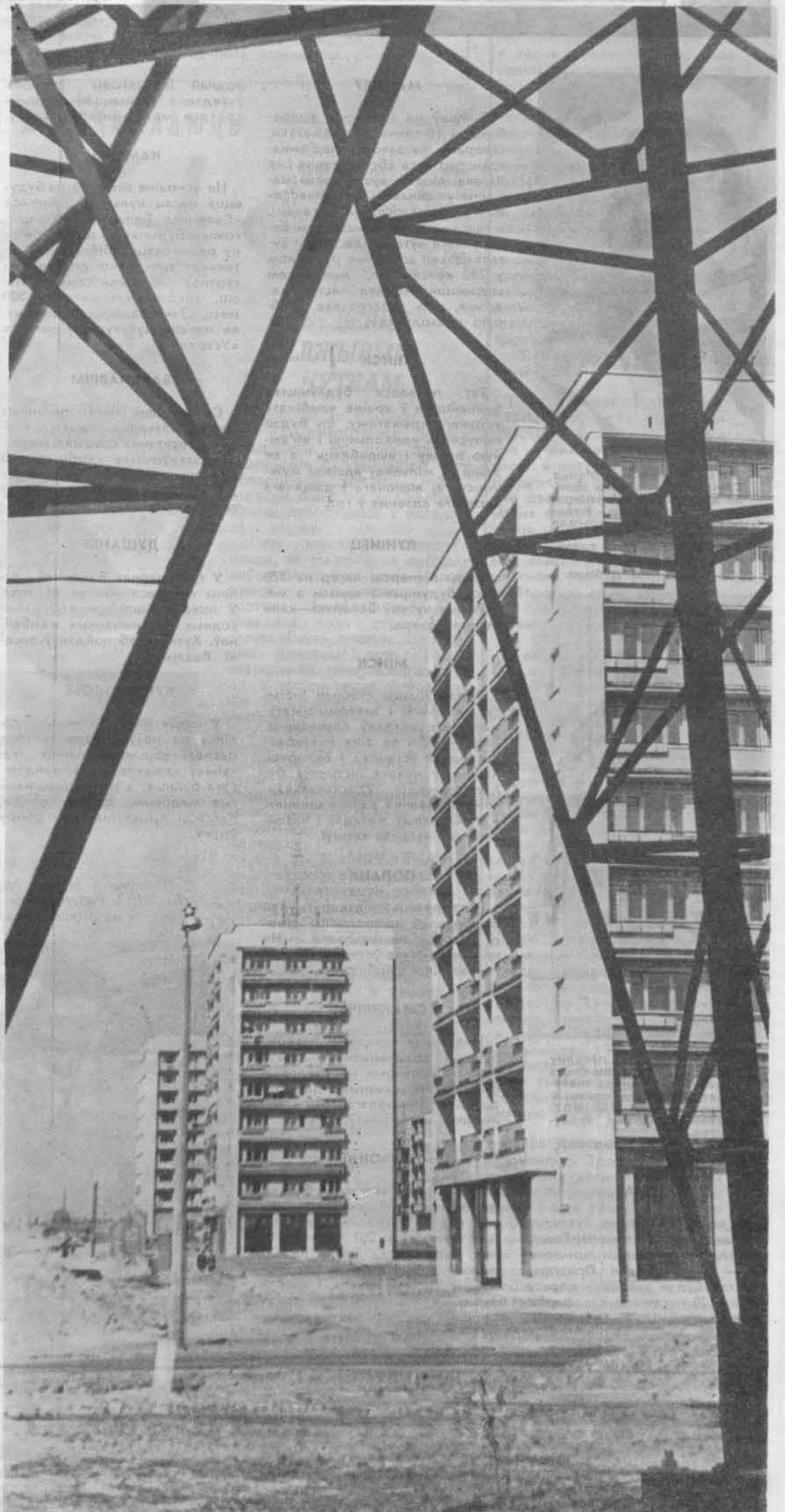
Кіраўнік работ па каляровым тэлебачанні прафесар А. Фартушэнка расказаў сабраўшымся аб гэтых эксперыментах. Іх мэта — выявіць магчымасць падобных перадач праз спадарожнік-рэтранслятар.

Са студыі Маскоўскага тэлецэнтра перадача вялася на «Маланку-1», узмацнялася і

зноў паступала на зямлю. У прыёмным пункце касмічнай сістэмы сувязі, размешчаным на адлегласці прыкладна 1 500 кіламетраў ад Масквы, сігналы зноў узмацняліся і па радыёрэлейнай лініі трансліраваліся ў Маскву. Каля 80 тысяч кіламетраў прабягалі радыёхвалі па гэтай пятлі. І нягледзячы на гэта, якасць каляровай перадачы была добра, практычна без перашкод. Каляровыя перадачы былі яснымі, кантрастнымі і дакладнымі.

У час дэманстрацыі ўсе сістэмы працавалі безадмоўна. Сеанс для журналістаў працягаўся каля дзвюх гадзін. Цяпер, як адзначыў прафесар А. Фартушэнка, працягласць падобных перадач можа перавысць во сем гадзін. Так што ў недалёкім будучым вясёлкавы экран з'явіцца ў кватэрах савецкіх людзей.

В. ЛЮСТЫБЕРГ.



**Н**ЯДАЎНА на гэтым месцы была пустэча. А цяпер тут узнікаюцца гмахі шматпавярховых жылых дамоў. Такое будаўніцтва разгарнулася на адной з ускраін Мінска — у Зялёным Лузе. Толькі сёлета тут справяць наваселлі тысячы жыхароў беларускай сталіцы.

Фота Ул. Крука.

# Факты

● 52-я навукова-даследчая ўстанова Беларусі ● Калгасны дом культуры з бетону і шкла ● Вялікі поспех савецкага павільёна на кірмашы ў Будапешце ● Статыстычны агляд жыллёвага становішча ў Еўропе ● Магілёўскі аўтасамазвал праходзіць заводскія выпрабаванні



На пускавым аб'екце Слуцкага цуновага завода добра працуе электрарваршчык Віктар Курноў. Зараз ён прымае ўдзел у мантанжы каларыфернай устаноўкі галоўнага корпусу.

Фота В. Дубінкі.



У гарадскім пасёлку Смалявічы завяршаецца будаўніцтва завода жалезабетонных канструкцый і вырабаў. НА ЗДЫМКУ: агульны выгляд будаўніцтва.

Фота Г. Уславава.

## ЛІДА

У строй дзеючых уступіла першая чарга лакафарбавага завода. У пускавым комплексе — 32 збудаванні. Прадпрыемства будзе даваць штогод звыш 120 тысяч тон лакафарбавай прадукцыі.

### МАГІЛЕЎ

Выйшаў на заводскія выпрабаванні 18-тонны аўтасамазвал, створаны на заводзе пад'ёмна-транспартнага абсталявання імя Кірава. Многія вузлы гэтай машыны уніфікаваны з аднавосевым і дзюхвосевым цягачамі, а таксама з аўтасамазвалам Беларускага аўтазавода. Новы аўтасамазвал аснашчаны рухавіком у 240 конскіх сіл, мае восем скарасцей. Абодва масты вядучыя, што забяспечвае добрую праходнасць.

### ПІНСК

Тут пачалося будаўніцтва буйнейшага ў краіне камбіната верхняга трыкатажу. Ён будзе выпускаць камвольную і аб'ёмную пражу і вырабляць з яе звыш 12 мільёнаў адзінак мужчынскага, жаночага і дзіцячага верхняга адзення ў год.

### ЛУНІНЕЦ

Новы піянерскі лагер на 320 месц будзе ў адным з малюнічых куткоў Беларусі — каля Белага возера.

### МІНСК

У рэспубліцы створан Інстытут эканомікі і эканоміка-матэматычных метадаў планавання. Гэта — 52-я па ліку навукова-даследчая ўстанова ў Беларусі. Калектыв новага інстытута будзе займацца ўдасканаленнем планавання з прымяненнем матэматычных метадаў і навішай вылічальнай тэхнікі.

### ПОЛАЦК

Вытворчасць дэкарэтыўнай фарбаванай шклотканіны асвоіў завод шкловалакна. На прадпрыемстве ўстаноўлена паточная лінія фарбавання.

### СМАЛЯВІЧЫ

Нядаўна ў гарадскім пасёлку пушчаны сілікальцітны завод. Яго прадукцыя — сценавыя блокі, прызначаныя для будаўніцтва жывёлагадоўчых і іншых памяшканняў.

### ГЛЫБОКАЕ

Будаўніцтва калгаснай бальніцы пачалося ў сельгасарцелі «17 верасня». Калгас выдзеліў для гэтай мэты 207 тысяч рублёў. Бальніца разлічана на 35 ложкаў і будзе мець радзільнае, інфекцыйнае аддзяленні і зубаврачэбны кабінет. Усяго за апошнія два гады метадам на-

роднай ініцыятывы ў раёне ўзведзена адзінаццаць будынкаў для медыцынскіх устаноў.

### КАМЯНЕЦ

На ўскраіне вёскі Расна будзе палац культуры калгаса «Савецкая Беларусь». У прыгожым будынку са шкла і бетону размесцяцца бібліятэка, чытальная зала, пакой для работы гуртоў мастацкай самадзейнасці, глядзельная зала на 500 месц. Заканчваецца будаўніцтва палаца культуры ў калгасе «Усход».

### БАРАНОВІЧЫ

Семнаццаць тысяч пагонных метраў нятаканых матэрыялаў дае штосутачна спецыялізаваны цэх баваўнянага камбіната. З пачатку года ўжо выпушчана 2,5 мільёна пагонных метраў такіх матэрыялаў.

### ДУШАНБЕ

У гаспадарках Вахшскай даліны пачалася ўборка збожжя. У поле выйшлі дзесяткі самаходных і прычэпных камбайнаў. Хутка хлеб пойдзе ў засе-кі Радзімы.

### КУРГАН-ЦЮБЕ

У садах Кафірніганскай даліны, на поўдні Таджыкістана, паспелі абрыкосы ранніх гатункаў «джаупазак» і «хандак». Гэта буйныя, з румянцам, налітыя мядовым сокам плады. Калгасы прыступілі да збору ўруку.

Нядаўна ў Мінску гасціў відны дзеяч Камуністычнай партыі ЗША Роберт Томпсан з жонкай. НА ЗДЫМКУ: Роберт Томпсан на Мінскім вакзале.



## НАШ КАМЕНТАРЫЙ

# Клопаты дзяржавы

Адзін мой знаёмы належыць да ліку тых, хто спрабуе пазбягаць урачоў. Ён прытрымліваецца прымаўкі: «Калі хочаш быць здароў, забудзься пра дактароў, вадой халоднай аблівайся...» Іменна так ён і робіць. Прымае раніцай халодны душ, а пра дактароў і не ўспамінае. Таму, калі на імя яго сям'і прыйшла паштоўка з запрашэннем наведаць раённую паліклініку, ён нават абурываўся.

— Ты б лепш дзякуй сказаў за тое, што ўрачы самі запрашаюць цябе, — заўважыў я.

— Усё гэта зразумела, але навошта ўрачу траціць час на чалавека, у якога нічога не баліць?

Усё ж мой сябра наведаў урача. У паліклініцы яго ўважліва аглядзелі і казалі, што ён зусім здаровы. А вось у жонкі яго выявілі нязначнае захворванне і прапанавалі падлячыцца.

Кожнаму вядома, што лячыць чалавека ў ранній стадыі захворвання значна лягчэй. Вось для гэтага ў

Савецкай краіне і праводзяцца рэгулярныя прафілактычныя агляды насельніцтва. Папярэджанні праводзяцца і ў выглядзе прышчэпак, якія робяць дзесяціміліярдныя людзі ў кожным годзе. Больш становіцца і ў пэўны тэрмін робяць яму прышчэпкі супраць дыф-тэрыту, шкарлятыны, коклюшу, воспы, поліяміэліту.

Але давайце прыгадаем Беларусь у дарэвалюцыйны час... Колькасць урачоў і медыцынскіх устаноў была ў той час зусім нязначная — адзін урач на 11 тысяч чалавек, адзін бальнічны ложак — на тысячу. Сярэдняя працягласць жыцця не перавышала 32 гады. Зараз жа ў рэспубліцы ёсць тры медыцынскія інстытуты (у Мінску, Віцебску і Гродна), 20 сярэдніх навучальных устаноў і 9 навукова-даследчых інстытутаў, інстытут удасканалення ўрачоў, 100 раён-ных і больш чым 700 участковых бальніц, звыш 50

сельскіх урачэбных амбулаторый і амаль дзве з паловай тысячы фельчарска-акушэрскіх пунктаў. Ва ўсіх сельскіх раёнах рэспублікі створаны станцыі хуткай медыцынскай дапамогі.

Цяпер у Беларусі, як і ва ўсім Савецкім Саюзе, на аднаго ўрача прыходзіцца каля 500 чалавек; у той час як у Аўстрыі — 620, у Злучаных Штатах Амерыкі — 780 чалавек. Прычым колькасць урачоў у нас павялічваецца з кожным годам. Больш становіцца і паліклінік, бальніц, фельчарска-акушэрскіх пунктаў. Савецкія людзі не плачюць ні за медыцынскую дапамогу пры нараджэнні дзіцяці, ні за візіт урача на дом, ні за час знаходжання ў бальніцы і карыстанне там медыкаментамі.

Савецкая медыцына аказвае дапамогу і народам іншых краін. Нашай дзяржавай пабудаваны шпіталі і пастаўлена медыцынскае абсталяванне ў Аб'яднанай Арабскай Рэспубліцы, Гвінейскай Рэспубліцы, Камбоджы, Бірме. Савецкія ўрачы працуюць у Пемене, Самалі, Гане, Малі, Гвінеі і іншых краінах.

М. ІВАНОВ.

НЬЮ-ЙОРК. У Камісіі ААН па раззбраенню савецкай дэлегацыя ўнесла праект рэзалюцыі па пытаннях аб ліквідацыі замежных ваенных баз канстатуеца, што замежныя ваенныя базы з'яўляюцца сродкам націску на краіны, у якіх яны размешчаны, збройі захавання каланіялізму. Другі савецкі праект рэзалюцыі заклікае ўсе дзяржавы зрабіць крокі для хутэйшага заключэння канвенцыі аб забароне ўжывання ядзернай і тэрма-ядзернай зброі, склікаўшы для гэтага

мэты не пазней чым у першай палавіне 1966 года спецыяльную канферэнцыю з удзелам усіх дзяржаў свету. Праект прапануе дзяржавам, якія валодаюць ядзернай зброяй, яшчэ да заключэння такой канвенцыі выступіць з заявай аб тым, што яны не выкарыстаюць яе першыя. Савецкі прадстаўнік Н. Федарэнка заявіў на пасяджэнні камісіі, што Савецкі Саюз гатоў зрабіць заяву аб тым, што СССР не выкарыстае першы ядзерную зброю, калі такую заяву зробіць і заходнія ядзерныя

дзяржавы. СССР, сказаў савецкі прадстаўнік, гатоў неадкладна вывесці свае войскі, якія дыслакуюцца ў адпаведнасці з абавязальствамі па Варшаўскаму дагавору на тэрыторыях саюзных з СССР дзяржаў. Справа, сказаў Н. Федарэнка, за заходнімі дзяржавамі. Прадстаўнік ЗША Уільям Фостэр, заявіўшы, што дэлегацыя ЗША будзе галасаваць супраць савецкіх праектаў рэзалюцыі, унёс праект рэзалюцыі ЗША, у якой, аднак, не прапануецца ніякіх канкрэтных рашэнняў.

## НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

### ЗВЫЧАЙНАЯ З'ЯВА

У пасёлку Вязьніч жыве вялікая сям'я Аляксандра Мацвеевіча Чарапка. Яго дзеці Ірына, Лілія, Юлія і Леанід закончылі сельскагаспадарчыя тэхнікумы, Галіна — педагогічны, Ада — настаўніцкі інстытуты. Сам Аляксандр Мацвеевіч таксама атрымаў сярэдняе сельскагаспадарчую адукацыю.

За апошні час у калгасе «Намінтэрн» для хлебарабаў пабудавана 11 дамоў са светлымі, прасторнымі пакоямі. У іх справілі навае сям'і трактарыстаў Віктара Грыцанка, Анатоля Шчасленка, Адольфа Дзяжынскага і інш. Рашэннем праўлення калгаса жыхары будучы аплочваць кошт дома на працягу 10 год.

Ул. КУКСО.  
Дзяржынскі раён.



Будаўніцтва панчошна-шкарпэткавай фабрыкі распачата ў Брэсце. Яе праектная магутнасць — 30 мільёнаў пар панчошна-шкарпэткавых вырабаў і 1 200 тон эластычнай пражы ў год.

Фота В. Германа.

### НЕ ВЕРЦЕ ІЛЖЫВЫМ ЧУТКАМ

Нядаўна я атрымаў пісьмо ад рэмігранта Іосіфа Грышчука. Ён піша, што ў Аргенціне сярод нашых сучайчынікаў ходзяць чуткі, быццам бы мяне ў Савецкім Саюзе арыштавалі і пасадзілі ў турму.

Гэта няпраўда. Вярнуўшыся на Радзіму, я пабудоваў сабе добры дом. Цяпер працую кладаўшчыком у калгасе. Зарабляю добра. З мінулага года атрымліваю дзяржаўную пенсію. Калгаснікі даверылі мне быць старшынёй таварыскага суда. У гэтым годзе быў абраны засядацелем Іванаўскага народнага суда.

У Аргенціне засталіся мае сябры. Гэта Сцяпан Філютовіч, Якаў Пятручык, Тадэўш Клімашэўскі, сем'я Селванікаў, Трушніных і іншыя. Усім ім я шлю сваё прывітанне і найлепшыя пажаданні.

Н. МЯРЭЧКА,  
жыхар вёскі Кулякі  
Іванаўскага раёна.

Ідуць аддзелачныя работы ў галоўным корпусе абагачальнай фабрыкі Другога салігорскага калійнага камбіната.

Фота В. Дубіні.



У школах рэспублікі ідуць экзамены. Вучаніцы 8 класа Сяніцкай васьмігадовай школы (злева направа) Людміла Геіман, Рэгіна Шыдлоўская, Валянціна Садоўская, Лілія Вальковіч, Рыта Голуб і Ірына Шайлюкевіч задаволены. Экзамен здадзён паспяхова.

Фота І. Змітровіча.

### ПРЫЕМНЫЯ ЗМЭНЫ

Вёска Душава — цэнтр калгаса «Пралетарый» Калінскага раёна. За апошнія тры гады вакол яе выраслі тры новыя пасёлкі. І калі хто-небудзь з тутэйшых жыхароў раней быў у ад'ездзе, то цяпер не пазнае родных мясцін.

Нядаўна калгасныя цесляры пачалі забудоваць новую вуліцу, якую ў Душаве называлі Маладзёжнай. Такую назву далі не выпадкова. На гэтай вуліцы селяцца маладажоны. Цяспяр Віктар Рудзень ажаніўся з калгасніцай Маліноўскай. Яны добра працуюць у калгасе і дружна жывуць. Маладажоны купілі тэлевізар, добрую мэблю, матацыкл. Побач з імі дом Мікалая і Марыі Кісялёвых. Мікалай — цяспяр, а Марыя — даярка. Гэтая сям'я таксама жыве ў дастатку.

Культура і быт працаўнікоў сяла паўсядзённа знаходзіцца ў цэнтры ўвагі праўлення арцелі і мясцовага Савета дэпутатаў працоўных. Калі трэба, сельгасарцель адначасна хлебарабам будаўнічыя матэрыялы, выдаляе грошы, аўта транспарт. Кал-

гаснікі атрымліваюць дамы і ў крэдыт. У пасёлку брыгадах сельгасарцелі ёсць клубы, два духавыя аркестры. Моладзь часта выступае з канцэртамі мастацкай самадзейнасці. У калгасе прыязджаюць таксама прафесіянальныя артысты. Наладжваюцца паездкі калгаснікаў у Мінскія тэатры і цырк.

Працягваюцца тут клопаты і аб паліпшэнні медыцынскага абслугоўвання насельніцтва. У сельгасарцелі аплочваюцца бальнічныя лісты, жанчынам выдаюцца водпускі па дыягназі, маючых патрэбу ў лячэнні пасылаюць у санаторыі. Так, па пудэўках калгаса напавілі нядаўна сваё здароўе пастух З. Рымашэўскі, шафёр Ул. Паўлюшчын, калгасніца Н. Крэпская і іншыя.

М. СЯЗРУК.

### СТО ЗАВОЧНИКАУ АДНОЙ ВЁСКІ

Каля пяцісот завочнікаў сярэдніх школ налічваецца ў Мінскім раёне. Для іх створана 20 кансультацыйных пунктаў. Найбольш буйны з іх — Аколцікі. У гэтай вёсцы атрымліваюць кансультацыі сто завочнікаў.

І. АКУЛІЧ.



ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Жизненно важному вопросу — коренной перестройке сельского быта посвящена статья «ТАК ПАТРАБУЕ ЧАС». Советская власть сделала хлебобобово-хозяйствами своей земли, приобщила их к культуре, в корне изменила весь уклад крестьянской жизни. Но все же быт нашего села пока еще отстает от городского. Преодоление этого разрыва сейчас уделяется особое внимание. Из бюджета страны выделены большие средства на строительство в деревне. Многие уже сделано. У нас в республике закончена разработка общей планировки сельскохозяйственных районов. Вместо нынешних 35 тысяч белорусских деревень будет создано около четырех тысяч крупных современных сельских городков, строительство которых будет проводиться с учетом культурно-бытовых нужд сельских тружеников.

Под рубрикой «НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ» печатаются сообщения из разных уголков республики: в колхозе «Пролетарий» Копыльского района за последние два года построено три новых посёлка; более 500 учеников-заочников средних школ насчитывается в Минском районе; колхоз «Коминтерн» Дзержинского района строит для хлебобобово-домов в рассрочку на 10 лет. Недавно 11 семей справили новоселье.

В очерке «У ГЛЫБІ ПАЛЕССЯ» мы рассказываем землякам из Аргентины Павлу Ярмошу, Владимиру Старику и Павлу Протасюку об их родных местах. Краем песков и глухих болот помнят они Пинцину, которую покинули, спасаясь от голода и нищеты, десятки лет назад. На островках среди болот жили люди, как волки в лесу. Корреспондент газеты «Голас Радзімы» побывал в колхозе «Красный пахарь», в который входит и деревня Доброславка, откуда уехали наши земляки. Бывшие хуторяне переселились в новые благоустроенные дома. На осушенных землях зеленеют всходы сахарной свеклы и картофеля. А рожь на торфяниках дает по 30—35 центнеров с гектара. Таких урожаев не знала раньше полесская земля. В хозяйстве 11 комбайнов, 17 тракторов. Хорошие работы у колхозников, социалистическая культура пришла в бывшую полесскую глушь.

«ДЗВЕ ДАРОГІ». Две дороги запомнились Трофиму Буденову. Первая, когда он молодым парнем пересекал океан в надежде найти землю, которую вербовщики называли «заморским раем». И вторая, по которой более чем через 30 лет возвращался он в родные края, досыта нагоревшись в Канаде. Поселился Буденов в Минске, устроился работать на тракторный завод. Рабочие первого механического цеха приняли его в свою дружную трудовую семью.

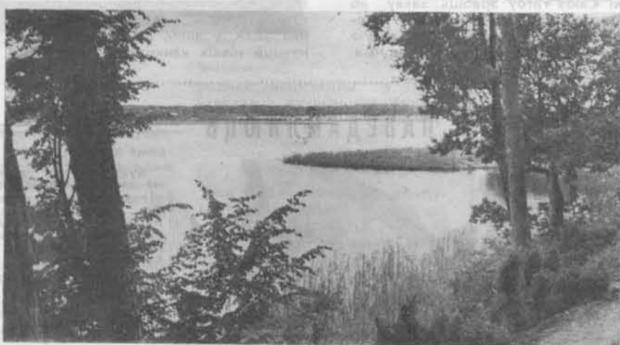
«КАК ПРОЖИТЬ 100 ЛЕТ ИЛИ ДАЖЕ БОЛЬШЕ» — так назвал английский журналист Эстер Шильдс свое интервью с заместителем директора Киевского института геронтологии и экспериментальной патологии доктором Павлом Марчуком. «Очень старые люди живут почти во всех уголках Советского Союза. Наш институт зарегистрировал 20 тысяч советских людей, которым больше ста лет», — сказал П. Марчук. Интервью печатается на английском языке.

В Белоруссию пришло лето. Оно убрало в шелковый наряд красавицы-березы, расстелило цветные ковры на лугах. Зазвенели в лесу голоса птиц. Вступило в свои права лучшее время года — лето [«У ЛЯСАХ НАД БЯРЭЗІНАЙ»].

У ГЛЫБІ ПАЛЕССЯ



Павел Васільевіч Яновіч.



Над Прыпяццю ў ваколіцах Пінска.

ЦВІТУЦЬ сады ў Ліпніках. Нібы белай мяцельцай засыпаны галінікі шішань і груш, лясіччэ ружавеюць на сонцы пясчэстыя яблыні. Буіная квецень іх заўжыла радуе сэрца чалавека, але з асаблівым пацуючым замідаваннем і горадзімі любюцца ліпнічанскімі садамі старшыня калгаса «Чырвоны араты» Павел Васільевіч Яновіч.

Яшчэ сем-восем год назад не было тут ні гэтых дрэў, ні навогу ўсёй вуліцы з новымі, які зноў хатамі. Туліліся Ліпнікі — вясёлка ў дваццаці двароў — на пясчаніцы паспе сярэд балот, а там, дзе цяпер можа праз канал у пачатку вуліцы, было самае гіблае месца — ні чалавеку, ні скаціне не прайсці. Калі экскаватар пракладаў гэты канал, часам поўныя каўшы змей вымаў з твані.

Паскі ды балоты... Што вырастаюць на такой зямлі, што возьмеш з яе? У літаральным сэнсе слова — што пасееш, тое і пажнеш.

Калі пачалася меліярацыя, многія з сумненнем глядзелі на гэтую справу. Былі і цяжка было паверыць адразу, што да іх цяжка могуць стаць крыніцы дабрабыту. Але воль прайшло ўсё тры гады з пачатку работ, і край пераўтварыўся на вачах. Вада пакорна саступіла ў роўныя каналы, і на асушаных землях зазеленелі парасткі цукровых буракоў і бульбы. А жыта на тарфяніках дае часам па 30—35 цэнтнераў з гектара — ураджай, нябачаны раней на палескіх землях. Бригадзір Іван Калесніковіч з горадзіца гаворыць, што імяна ён пракадаў першую базу на даліне ў трыццаці гадоў.

А новая вуліца ў прысадах? Яе жыхары — былыя хутары, што жылі на астраўках між балот. Цяпер у вёсцы ўжо амаль 140 двароў. Былі, праўда, сярэд іх людзі, якія, як і дзіўна, не хацелі перасяляцца ў вёску. Напрыклад, цётка Мар'я, што зараз жыла побач з бригадзірам. «Тут, на хутары, — казала, — я нарадзілася, тут і памру». Да яе дэлегалі на трыццаці чалавек прывязалі — і з сельсавета, і з Пінска, — ледзь утаварылі. А зараз калі хто, жар-

туючы, прапануе ёй зноў на хутар перабрацца, вельмі злучэна цётка Мар'я. «І як гэта мы жылі, як тыя ваўкі ў лесе, — кажа яна, — ні свету, ні людзей не бачылі? Не змагла б я зараз так жыць».

Калгас «Чырвоны араты» — не самы лепшы ў раёне, проста звычайны калгас, якіх многа на Піншчыне. Есць у ім і недахопы, і яшчэ непераададзены цяжкасці, але галоўнае — гэта тое, што справы тут з кожным годам ідуць лепш і лепш, што больш заможным робіцца жыццё людзей.

Аб чым жа яшчэ думае Павел Васільевіч, глядзячы на квітнеючыя сады? Пэўна, аб тым, што імяна такой мары ён бачыць сваю зямлю, калі шанцацігадывым юнаком ішоў бараніць яе ў партызанскі атрад. Ён змагаўся ў складзе спецыяльнай дыверсійнай групы, у якой, акрамя яго, былі Пётр Паўлюскі, Павел Агароднік і славак Мацей Ганка, што перайшоў да партызан з нямецкай арміі. Асабліва запамінаўся Паўлу Яновічу святкаванне Кастрычніка ў 1943 годзе, калі яго група вырвалася ў падарунак фронту падарунак фашысцкім эшалонам. За гэтую аперацыю ўсіх яе ўдзельнікаў прадставілі да ордэнаў Чырвонай Зоркі. Узнагароды хлопцам так туды і не прыйшліся атрымаць, бо самалёт з дакументамі збілі над лінійным фронтам. Але потым Яновіч быў яшчэ ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга, ордэнам Айчынай вайны і медаламі як за сваю партызанскую дзейнасць, так і за ўдзел у баях — ужо ў складзе Ваенскай Арміі — у Чэхаславакіі і Германіі.

І вось калгас у глыбі Палесся, вёска на балотах, 360 хутароў... Колькі сіл і працы трэба было ўкладзіць старшын, каб жыўлёвады атрымлівалі па 80—160

рублёў у месяц (не лічычы натуральнай аплата), каб хутаране разумелі неабходнасць перасяліцца са старых хат на новыя дамы з 2—3 пакоямі, словам, каб адстаючы калгас моцна паставіць на ногі.

Цяжкасці былі на кожным кроку. Напрыклад, пабудавалі на ўсіх брыгадах клубы, арганізавалі гурткі мастацкай самадзейнасці, а людзі ішлі туды неохотна, маўляў, нашы дзяды без гэтай самадзейнасці жылі і мы пражывём. І прыйшоўся Паўлу Васільевічу, адраўнаваўшы ад гаспадарчых спраў, самому пайсці ў драматычны гурток і ўзяць сабе ролю ў п'есе Крапівы «Партызаны». Тут многія задумаліся; раз старшыня—сур'ёзна, паважаны чалавек — у спектаклі ўдзельнічае, значыць, не такое гэта ўжо і гультаства.

Як аб сваім глыбока асабістым, расказавае Яновіч аб справах калгаса. Аб тым, што сёлет калгас купіў 5 камбайнаў — зараз іх у калгасе 11 і 17 трактараў. Аб тым, што хутка ў вёсцы Палесся будзе пабудаваны сучасны клуб. Што патрэбна аднаваць у Хатынцкага балота яшчэ тысячы тры гектараў зямлі, і тады малаграджыяныя пяскі можна засадзіць сасновым лесам. Што сёлет калгас дабіўся такога становішча з кармамі, што зямля надой перавысілі мільягоннага летнія. Але і гэта ўжо не задалагае старшыню, на чарзе — стварэнне племяннога статку...

За ўсімі гаспадарчымі клопатамі не забывае Павел Васільевіч старых баявых сяброў, падтрымлівае з імі цесную сувязь. Вось і нядаўна ён вярнуўся з Чэхаславакіі, куды ездзіў на святкаванні Дня Перамогі. Хвалюючы ўражанні застаўся ў яго ад сустрэчы з Мадзею Ганкай, які калісьці вынес яго параненага з поля бою, Мішай Губішам, Антонам Калембусам і многімі іншымі.

А члены сельсагаспадарчага кааператыва Дукла пад Прагай прапанавалі яму завязчыць сяброўскія сувязі паміж іх дзюмо гаспадаркамі і як першы падарунак абцялі прыслані племянную страката-чырвоную карову.

Нялёгка праца ў старшын. Ніяк не ўкладзецца яго рабочы дзень у звычайны сем гадзін. З раніцы да вечара ён у полі, на фермах, у рамонтных майстэрнях. Але і радасная яна, гэтая праца, калі бачыш яе плён, калі сустракаеш прывітаньня ўсмішкі людзей і чуеш іх цёплыя словы: «Добры чалавек наш старшыня!»

Калі Конан Курільчык вярнуўся ў родную Дабраслаўку з Аргенціны якаясь год, калі толькі пачалі асушаць балоты. Ён, як і многія іншыя, з недаверам глядзеў на працу экскаватараў. А цяпер без здуўлення не можа таварыць аб тых зменах, якія адбываюцца на яго вачах. Калі ён ад'язджаў адсюль у 1930 годзе, людзі працавалі ад цяжкіх да цяжкіх на разлінаючыя спіны, зараз жа ўсю цяжкую працу за іх выконваюць машыны. Тады людзі пухлі з голаду, а цяпер воль, вясной, у калгасе хлеба поўныя закармы, ды людзі браць яго не хочуць. Кажуць, таго, што ўвосень атрымалі, да новага ўраджаю хопіць, і просіць старшыню на будучы год менш выдаваць хлеба і бульбы, аплочваюць працу грашмамі. Што і казаві, змяніліся жыццё з той пары, калі пакідалі родныя месціны Павел Ярош, Уладзімір Старык, Павел Пятрасюк і іншыя добрааслаўчане.

Калі Конан Дзімітрэвіч развітаўся з сям'ёй, ён быў упэўнены, што праз год ці верніцца, ці забярэ яе да сябе. Блуканні па Аргенціне пелішу і на дахах таварных вагонаў, перабіваючыся на чорнай рабоце, ён са смуткам аразумев, што не суджана яму зрабіць ні таго, ні другога. Прайшоў бы трыццаці вёрст пехатою, ды акіяны лёг перашкодай. А калі ўладкаваўся плотнікамі на будаўніцтве і стаў зарабляць. Еўропа ўжо гарэла ў вольмі другой сусветнай вайны. Конан Дзімітрэвіч, як і іншыя эмігранты, чым мог дапамагаў Радзіме і да гэтай часу беражліва хавае памяты медаль «Памяці герояў Сталінаграда» і дакументы аб удзеле ў Славянскім саюзе.

На Радзіму ўдалося вярнуцца толькі ў 1956 годзе. Пабудавалі з жонкай новы дом. Стаіць ён на ўзгорку, глядзіць на наваколле светлымі вокнамі ў сініх акнішчых. Вакол дома садок, ёсць і свая гаспадарка — карова, свіня, куры. Аксёна Аляксандраўна ў калгасе ўжо не ходзіць, атрымлівае пенсію. Конан Дзімітрэвіч займаецца плотніцкай і стальнай справай. Ціха і мірна, у згодзе і

дастатку цячэ жыццё ў хаце з сінімі акнішчымі.

Палессе, Палессе!.. Дзе цяпер твае апавітныя смугі, балоты, апісанія калісьці Коласа, які настаўнічаў у гэтых месцінах? Шуміць навакол сярэбрыста-зялёнае жыта, чарнеюць удалечыні ўзвышчаныя тарфянікі, адбываецца поўныя заката ў цёмных лострах асушальных каналаў.

Ноч застала нас у Забараўцах (гэта ўжо суседні калгас імя Кірава).

— Знаем у братоў Сярдэлічаў, — прапануе фотакрэпадант газеты «Палеская праўда» Уладзімір Сівалян, які ведае раён і ўсіх яго людзей, як свае пяць пальцаў.

— Юзік! — аклікае ён хлопчыка ў школьнай форме, які ідзе па вуліцы. Дзяўчыка Павел дома?

— Не, пады! — адказвае той з мілагучным палескім акцэнтам.

— Куды?

— У Сочы, у санаторый.

— А мама дома?

— Не, у Брэсце, экзамены ў інстытуте здае.

— А татка дзе?

Хлапчук не паспеў адказаць, бо ў гэты момант на матацыкле пад'язджаў да нас, вяртаючыся з поля, гаспадар дома, трактарыст Іван Сярдэліч.

Гасцінныя людзі на Палессі. Не прайшло і паўгадыні, як на стала з'явіліся яшчэ з блізнамі, бульба з салам, мясца, агуркі, тварог са смятанай, збан сырадою — адным словам, стравы, якія назаўсёды застаюцца для кожнага беларуса самымі смачнымі на свеце.

— Бачыце, якая буйная бульба? — пытае гаспадар. — Гэта ўсё тарфянікі нам даюць.

Цячэ за сталом размова — пра жыццё, пра калгасныя справы.

— Да гэтай часу асушэнне аднаго гектара балот абыходзілася нам ў 200 рублёў, — расказвае Сярдэліч. — А цяпер сакавіцкі Пленум рашыў: меліярацыя будзе праводзіцца поўнацю за кошт дзяржавы. Уяўляеце сабе, якое гэта мае значэнне для палескіх калгасоў?

Пагаварылі пра тое, што тарфянікам, як хлеб чалавечы, патрэбны мінеральныя ўгнаенні — хутэй бы запрацавалі на поўную магутнасць салгорскія камбінаты. Пачалі ўспамінаць розныя здарэнні.

— Аднойчы ў нас вялікая бора была, — гаворыць гаспадар. — Дрэвы ў лесе з карнішнем павырвалі, кароў, якія ля поля пасвіліся, паваліла, а жанчын, што іх даглядалі, ветрам закруці-

ла і на зямлю кінула. А я якраз араў тады на трактары. Прыбеглі да мяне тыя жанчыны: «Усё ты, Іван, півнаты. У нядаўно аршні, воль бог і пакараў». «А я, — кажу, — на вольны месцы такому дрэннаму богу і маліцца б не стаў. Бо ён нас, набожных, пакараў, а мяне, бяббожніка, стараной абыйшоў».

Папрасіўшы прабачэння, гаспадар прапанаваў нам забавіцца чым-небудзь, пакуль ён будзе класі дзятэй спіць у суседнім пакоі. Знайшоў канцэрт лёгкай музыкі па радыёпрыёмніку, пакаў на стог кнігі «Альпіскай баллады» Васіля Быкава, «Сустрэнемся на барыкадах» Піліпа Пестрака, «Людзі на балоце» Івана Мележа... Людзі на балоце!.. Воль якімі яны сёння сталі, гэтыя прапавітныя, шычыныя людзі палескага краю. Іншым стаў кругогляд яго жыхароў, іх інтарсы, іх размовы. Не, не пачуеш цяпер ад іх: «Палешукі мы, а не чалавек». Бо да іх спрадвечнай гасціннасці і дабраты далучылася яшчэ вялікае пачуццё чалавечай годнасці. Бо зніклі разам з балотамі вера ў здані, страх перад лесам, з'явілася іншая вера, вера ў сілы чалавека — себшта, стваральніка, будаўніка.

С. КЛІМКОВІЧ.



Эмігрант з Аргенціны жыхар вёскі Дабраслаўка Конан Дзімітрэвіч Курільчык і яго жонка Аксёна Аляксандраўна чытаюць пісьмо ад племянніцы Соф'і Белкі з далёкай Аргенціны.

Фота Ул. Сіваляна.

ГУЧАЦЬ НАРОДНЫЯ ПЕСНІ

Настаўніца Лунінскай сярэдняй школы Марыя Паўлаўна Рамановіч аддае шмат сіл развіццю мастацкай самадзейнасці ў калгасе «Шлях да камунізма». Яна кіруе хорам, у якім налічваецца 60 чалавек. Актыўнымі ўдзельніцамі хору з'яўляюцца маладыя калгаснікі.

Вялікую ўвагу калектыву самадзейнасці ўдзяляе мастацкаму чытанню твораў Курільчыка, Коласа, Крапівы. Аматары сцэны выступаюць у канцэрты не толькі ў сельскім клубе калгаса «Шлях да камунізма», але і наладжваюць выезды ў іншыя вёскі — Дубнавічы, Бадаўнаў, Лодчы. Усёбы іх сустракаюць з радасцю. За дзякаванае выкананне народных песень ўдзельнікі хору на міжрайным аглядзе ўзнагароджаны баянам.

Лунінецкі раён.

А. ШПАК.

СВИДЕТЕЛЬСТВУЮТ БЫЛИНЫ

При раскопках замчица в Волковыске в пластах, относящихся к XI—XII столетиям, были найдены шахматные фигуры, которые заинтересовали не только археологов, но и шахматных историков.

Одна фигура — ладья, сделанная из кости, соответствует описанию в русских источниках XII — XIII столетий новому для того времени судну — насаде, в котором гребцы защищались от вражеских стрел палубой, а на самой палубе находились только четыре воина в железных доспехах. Впервые насады упоминались в Лаврентьевской летописи в связи с борьбой киевского князя Изяслава с владимирско-суздальским князем Юрием. Вблизи от ладьи была найдена и фигура барабанщика — единственная пешка старинных русских шахмат, которая дошла до нас.

Исполнение в реалистической манере волковыские шахматные фигурки — свидетели не только известного мастерства белорусских резчиков, но и еще одно доказательство того, что жители Принемонщины были знакомы с шахматами довольно давно.

ЗЕРКАЛО-ПЛЕНКА

Диаметр главных зеркал гигантских телескопов достигает нескольких метров, а вес зеркал — многих тонн. Это затрудняет монтаж и использование установок. Кроме того, обычные стеклянные зеркала отражают лишь семь десятых энергии падающего света. Поэтому ученые давно поставили себе целью — создать более удобные и экономичные зеркала.

Ученые Узбекистана испытывали металлизированную синтетическую пленку, отражающую до 90 процентов световой энергии. Использование таких пленочных зеркал позволит значительно уменьшить вес телескопических установок, собирающих солнечную энергию, и намного увеличить их размеры.

ЭЛЕКТРОННАЯ ПРАЦА

В Харькове в соответствии с программой научно-исследовательских работ в области мирного использования атомной энергии заточено сооружение линейного ускорителя электронов на энергии 2 миллиарда электронвольт — самого крупного в мире ускорителя такого типа. Началась наладка ускорителя.

Открываются новые широкие возможности для исследования элементарных частиц и физических процессов в области сверхмощных энергий.

Advertisement for 'Родная зямля' (Native Land) featuring a large stylized title and the name 'А. ТРЫНДА'.

Заканчэнне. Пачатак у № 21, 22, 23] Узрушана гора, я кінулася да застаўкіхся ў жытых таварышаў Мікалая, якія змагаліся разам з ім да апошняга дня. Яны расказалі мне ўсё, што ведалі, аб яго гераічнай гібелі, аб партызанскіх буднях. Я перадаю іх успаміны, які запісала.

Савецкія войскі вызвалілі Косава ў ліпені 1944 года, а ён загінуў адзінаццаціга мая каля помніка, напісалі на ім імяны загінуўшых герояў.

вёскі Харошча. За баявыя заслугі Мікалай быў узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга, медалем «Партызану Айчынай вайны» і ступені і ордэнам Чырвонай Зоркі. Мікалая і яго баявога сябра Уладзіміра Палешчука, калі яны былі ў Харошчы, папярэдзілі аб набліжэнні групы паліцаў. Яны кінуліся ў лес, але, як відаць, не паспелі адыйсці далёка, бо тыя былі на конях. Паліцаі пачалі аблава. Мікалай адкрыў па фашысцкіх паслугах агонь з ручнога кулямёта, але яму было вельмі цяжка, таму што супраць яго была цэлая група паліцаў, якія насядалі з усіх бакоў. Яны ўсё ж акружылі яго, але баяліся падысці блізка, крычалі здалёк: — Здавайся, камісар! Лепш будзе. Мікалай працягваў адстрэльвацца да апошняга патрона. А апошняю кую пусціў сабе ў галаву.

Раз'юшаныя ўпартым супраціўленнем Мікалая, паліцаі пачалі здэкавацца з яго цела. Калі сціхла перастрэлка, мясцовыя сяляне пайшлі паглядаць, што там здарылася. Яны знайшлі мёртвага Уладзіміра Палешчука і абезгалоўленае цела Мікалая Трында. Потым прыхалі партызаны і перавезлі сваіх загінуўшых сяброў у Гута-Міхалінскае ўрочышча і пахавалі на партызанскіх могілках. У пахаванні ўдзельнічалі абодва тавары нашага лагера. Партызаны паставілі над магілай помнік, напісалі на ім імяны загінуўшых герояў.



Мікалай Трында.

Аразу ж пасля вайны, вярнуўшыся ў Косава, я папрасіла правесці мяне на партызанскія могілкі.

І вось мы ў Гута-Міхалінскім лесе, дзе базіраваўся партызанскі атрад імя Дзімітрава. Мне паказалі зямлянку Мікалая. ...Партызанскі клуб. Каля яго была адкрытая сцяна. Яшчэ ўсёлі пажоўклія гірлянды з хвоі і кветак. Мы абыйшлі і партызанскія майстэрні,

хлебпалярно, зямлянік, заглядваючы ў кожны куток некалі шумнага лагера народных мсціўцаў. Была тут нават школа. Аб яе адкрыцці пацвярдзены Мікалай, потым дапамог наладзіць і навучанне дзятэй партызан. Паказалі мне і рэшткі зямлянік, зусім схаванай пад зямлёю. У час вялікай аблавы карнікаў у ёй знаходзілася некалькі жанчын з сабымі малымі дзетамі. — Мы спадзяваліся, — расказвала мне, — што гітлераўцы не заўважыць тайніка. Але, на гора, заплыкала дзіця. Усе былі знішчаны. Было ціха і мірна, быццам тут ніколі не грывела вайна. На гэтым квітнеючым узлесці я ўбачыла партызанскія могілкі, абнесеныя парканам. Магілы былі кляпатліва прыбраны кветкамі. Над адной з іх разваўся чырвоны сцяг. Тут ляжаў Мікалай. Баявыя сябры знялі шапку. Побач ляжаў прах яго сябра Іосіфа Паўлавіча Урбановіча.

Пазней прах майго брата і Уладзіміра Палешчука быў перанесены ў Косава, на іх радзіму. На помніку зроблен надпіс: «Вечная слава героям-партызанам, якія загінулі ў баі з нямецкімі захопнікамі 11 мая 1944 года, Мікалаю Фёдаравічу Трында, нараджэння 1904 года, члену Брэсцкага антыфашысцкага падпольнага камітэта, і Уладзіміру Іосіфавічу Палешчуку, нараджэння 1907 года, партызану».

Вечная табе слава, мой дарагі брат, і ўсім тым, хто аддаў сваё жыццё ў імя свабоды і шчасця роднай зямлі!

люйся, што праца ў нас не такая, як у гэтых людзей. Яны токары, слесары, наладчыкі, зборшчыкі і таму іншы раз ганарца тым, што прымаюць непасрэдным удзел у выпуску трактараў. Але мы, цесляры, таксама не апошняе месца ў цэлу займаем. Абслуговаць рабочыя ствараць ім нармальныя ўмовы для працы таксама ма пансцы абавязак.

Хутка пабеглі тыдні і месцы працоўных будняў. Трафім усё больш і больш пераканваўся ў тым, што людзі ў Савецкім Саюзе працуюць не толькі дзеля асабістай кар'еры. Іх імкненне — калектывныя клопаты аб усёй краіне.

— Трафім Зіноўевіч, — звярнуўся аднойчы да Будзёнава Шлакеў, — набліжаюцца выбары цэхавай пастаянна дзеючай вытворчай нарады. Гэта адзін з грамадскіх органаў па кіраванню вытворчасцю. Дык воль чую на адным участку, што рабочыя маюць намер вылучыць тваю кандыдатуру. Я падтрымаю. А воль з прафсаюзам у цябе не ў параду: да гэтай часу не падаў заяву? — А ці прымуць мяне? Я ж на заводзе, як кажучы, без году тыдзень.

— Што за гаворка! Пшы заяву ў цэхавай камітэт, будзем ходзілі чаць, каб табе аднавілі прафсаюзны стаж за час знаходжання ў эміграцыі.

Няма таго дня, каб з чыгуначнай станцыі не адыходзілі вагоны з трактарамі Мінскага завода. Акрамя іх прызначэння — арганы і саўгасы, заручбеныя краіны. Кожная новая машына — вынік стараннай працы трактарбудаўнікоў. Уста ўсім гэтым і ўклад Трафіма Будзёнава. Праўда, ён не варыць метал, не апрацоўвае дэталі на такерным станку і не стаіць ля канвеера. Але сваёю працаю ён дапамагае тым, хто прымае непасрэдным удзел у выпуску трактараў.

— Ты, дружа, не хваліся, што праца ў нас не такая, як у гэтых людзей. Яны токары, слесары, наладчыкі, зборшчыкі і таму іншы раз ганарца тым, што прымаюць непасрэдным удзел у выпуску трактараў. Але мы, цесляры, таксама не апошняе месца ў цэлу займаем. Абслуговаць рабочыя ствараць ім нармальныя ўмовы для працы таксама ма пансцы абавязак.

Хутка пабеглі тыдні і месцы працоўных будняў. Трафім усё больш і больш пераканваўся ў тым, што людзі ў Савецкім Саюзе працуюць не толькі дзеля асабістай кар'еры. Іх імкненне — калектывныя клопаты аб усёй краіне.

— Трафім Зіноўевіч, — звярнуўся аднойчы да Будзёнава Шлакеў, — набліжаюцца выбары цэхавай пастаянна дзеючай вытворчай нарады. Гэта адзін з грамадскіх органаў па кіраванню вытворчасцю. Дык воль чую на адным участку, што рабочыя маюць намер вылучыць тваю кандыдатуру. Я падтрымаю. А воль з прафсаюзам у цябе не ў параду: да гэтай часу не падаў заяву? — А ці прымуць мяне? Я ж на заводзе, як кажучы, без году тыдзень.

— Што за гаворка! Пшы заяву ў цэхавай камітэт, будзем ходзілі чаць, каб табе аднавілі прафсаюзны стаж за час знаходжання ў эміграцыі.

Няма таго дня, каб з чыгуначнай станцыі не адыходзілі вагоны з трактарамі Мінскага завода. Акрамя іх прызначэння — арганы і саўгасы, заручбеныя краіны. Кожная новая машына — вынік стараннай працы трактарбудаўнікоў. Уста ўсім гэтым і ўклад Трафіма Будзёнава. Праўда, ён не варыць метал, не апрацоўвае дэталі на такерным станку і не стаіць ля канвеера. Але сваёю працаю ён дапамагае тым, хто прымае непасрэдным удзел у выпуску трактараў.

— Ты, дружа, не хваліся, што праца ў нас не такая, як у гэтых людзей. Яны токары, слесары, наладчыкі, зборшчыкі і таму іншы раз ганарца тым, што прымаюць непасрэдным удзел у выпуску трактараў. Але мы, цесляры, таксама не апошняе месца ў цэлу займаем. Абслуговаць рабочыя ствараць ім нармальныя ўмовы для працы таксама ма пансцы абавязак.

Хутка пабеглі тыдні і месцы працоўных будняў. Трафім усё больш і больш пераканваўся ў тым, што людзі ў Савецкім Саюзе працуюць не толькі дзеля асабістай кар'еры. Іх імкненне — калектывныя клопаты аб усёй краіне.

— Трафім Зіноўевіч, — звярнуўся аднойчы да Будзёнава Шлакеў, — набліжаюцца выбары цэхавай пастаянна дзеючай вытворчай нарады. Гэта адзін з грамадскіх органаў па кіраванню вытворчасцю. Дык воль чую на адным участку, што рабочыя маюць намер вылучыць тваю кандыдатуру. Я падтрымаю. А воль з прафсаюзам у цябе не ў параду: да гэтай часу не падаў заяву? — А ці прымуць мяне? Я ж на заводзе, як кажучы, без году тыдзень.

— Што за гаворка! Пшы заяву ў цэхавай камітэт, будзем ходзілі чаць, каб табе аднавілі прафсаюзны стаж за час знаходжання ў эміграцыі.

Няма таго дня, каб з чыгуначнай станцыі не адыходзілі вагоны з трактарамі Мінскага завода. Акрамя іх прызначэння — арганы і саўгасы, заручбеныя краіны. Кожная новая машына — вынік стараннай працы трактарбудаўнікоў. Уста ўсім гэтым і ўклад Трафіма Будзёнава. Праўда, ён не варыць метал, не апрацоўвае дэталі на такерным станку і не стаіць ля канвеера. Але сваёю працаю ён дапамагае тым, хто прымае непасрэдным удзел у выпуску трактараў.

— Ты, дружа, не хваліся, што праца ў нас не такая, як у гэтых людзей. Яны токары, слесары, наладчыкі, зборшчыкі і таму іншы раз ганарца тым, што прымаюць непасрэдным удзел у выпуску трактараў. Але мы, цесляры, таксама не апошняе месца ў цэлу займаем. Абслуговаць рабочыя ствараць ім нармальныя ўмовы для працы таксама ма пансцы абавязак.

Хутка пабеглі тыдні і месцы працоўных будняў. Трафім усё больш і больш пераканваўся ў тым, што людзі ў

# КРЕПОСТЬ РАСКРЫВАЕТ ВОРОТА...

ОДИН из февральских дней 1943 года мы, члены кличевского подпольного райкома партии, ехали в отряд Василия Свистунова, в глухую забраву возле деревни Маческ. День был сырой, пасмурный. Крепчайший ветер то и оседал на нас с елей и осен комья снега, жалобно улетал в вершинах.

Вот и лагерь. Под елями и еловыми дубами, укрытые сверху их кронами, острыми концами возвышались партизанские землянки. Присыпанные снегом, они выделялись в лесного пейзажа только черными трубами «буржуек», роззванных так еще в гражданскую войну.

Но что такое? Почему в лагере стоит непривычная тишина? Не слышно ни говора, ни шута. Кругом ни души, только возле хозяйственной землянки стоит, опершись на корыто, старушка-повариха.

— Что случилось, бабушка, — спрашиваю, — где народ? — Езжайте на поляну, —

вдохнула она, — все там... Вот и поляна. Все действительно здесь. У свежей открытой могилы стоят партизаны, склонив обнаженные головы. Комкая в руках черную кубану, стоит командир отряда Василий Свистунов, текут слезы по лицу комиссара отряда Михаила Спенского. Печально глядят перед собой обычно веселый и дерзкий Леня Баранов. Мрачно серьезен геройский пулеметчик Володя Горбачевский...

Высокий, чуть сутуловатый партизан говорит стихами, волнуясь, «спотыкаясь» на каждой строчке:

...Прощай же, Ванюша,  
прощай навсегда,  
ты сделал для Родины  
много,  
а мы — все твои боевые  
друзья —  
помянем тебя, как родного...

Ванюша?.. Неужели Марков? Да, хоронили заместителя командира отряда Ивана Маркова.

ДВАДЦАТИЛЕТНЕГО Ванюшу Маркова я знал давно. Перед войной он работал в Кличеве шофером. К нам пришел в конце 1941-го в Березовое Болото с группой Василия Сырцова и Мокеев Николая. Помню, скромно стоял в углу позади старших в кожаной тужурке, шоферских перчатках и застенчиво, как девушка, улыбался.

Этот паренек чем-то с первого взгляда понравился Свистунову, и вскоре Ванюша стал заместителем командира отряда, отряда боевого, дерзкого. Смелый до безумия, находчивый, Марков всегда искал драки с гитлеровцами, причем, как он говорил, драки красной, умной, чтобы не только бить, а и дурачить врага.

После разгрома кличевского гарнизона фашистов и полицай в марте 1942 года в наших отрядах осталось очень мало боеприпасов. И хотя район стал свободным, положение наше было не из легких: боеприпасы надо было доставить немедленно.

Весть о том, что в нашем районе снова восстановлена Советская власть, быстро облетела окрестные города и села. В

одиночку и группами со всей округи к нам потянулись люди. Один из них, Володя Беляков, рассказал, что недалеко от Бобруйска, в урочище Еловики, сохранились довоенные склады, которые охраняет взвод немцев.

— Можно взять патроны, можно! — сказал он.

— Да, — задумался Свистунов, — но там все же взвод солдат, а в восьми километрах бобруйский гарнизон.

— Ручаюсь, что все будет хорошо, — настаивал Володя. — Это ведь в лесу. Они дрожат, боятся партизан.

У Вани загорелись глаза. — Вот это работка по моему вкусу! Разрешите, Василий Павлович, попробовать. Володя дело предлагает.

Подумали, разрешили. Очень уж нужны были патроны. А утром Ваня Марков, Володя Беляков, Володя Горбачевский, Володя Терешко, Леня Баранов и еще несколько смелых парней выехали на дерзкую операцию. Через два дня четыре воза патронов были доставлены в партизанский лагерь.

Удача окрылила. Послали восемь подводов — и снова успех. Потом уже двадцать подводов с патронами были доставлены в Кличев.

Как же это удалось им сделать? Как и говорил Беляков, шесть немецких постов были расставлены по дорогам вокруг складов, а остальные солдаты находились в караульном помещении. Беляков проводил обоз между постов, причем на каждый пост ставился наш контрпост, а к караульному помещению становился Володя Горбачевский с ручным пулеметом. Ломом сбивали тяжелые замки, нагружали возы и отъезжали. Немцы, как и предвидел Беляков, не поднимали тревоги. Здесь, в лесу, их вполне устраивал «нейтралитет». Кончилось это тем, что командант бобруйского гарнизона приказал взорвать склады в Еловики и снять охрану.

— Ах, так! — вскипел Ваня. — Хорошо же! В таком случае командант сам будет выдавать мне патроны из склада в крепости!

— Ну, это уже авантюра! — возразил Свистунов, узнав его план. — Не пушу я тебя, Ванюша, не могу! Верная гибель.

Но Марков настоял на своем. Сфабриковал накладную от имени начальника глусской полиции и с несколькими такими же смельчаками, надев полицейские повязки, поехал в Бобруйск. Въехали за крепостные стены. Накладной на патроны и полицейских повязок на руках оказалось достаточно для проезда через все посты. Но даже у самых смелых ребят дрогнули сердца, когда за ними со скрипом закрылись железные ворота. Ловушка? Вокруг тридцатиметровая высота земляного вала, кругом фашисты.

— Ребята, бледнеть запрещается! — пропел Марков, проходя вдоль обоза. — Помните, здесь мы полиция и находимся у своих хозяев. Ведите себя, как положено холодам в присутствии хозяина. Все идет по плану.

НАКЛАДНАЯ не вызвала сомнений даже у начальника крепостных складов, старого фашистского гауптмана.

Подписывая документы, он только спросил:

— Где же сам начальник полиции?

— На боевой операции. Партизан гоняет! Возле Клетного появился какой-то отряд, — не моргнув глазом солгал Марков и подумал: «Хорошо, что не отрекомендовался начальником, он его наверно знает».

— А ты есть кто? — вдруг спросил гауптман.

— Заместитель начальника, господин гауптман! — отработал Ваня, лихо щелкнув каблуками.

— Смотри, тебе даю патроны, с тебя и спрошу! Служи, старайся, очистишь район от партизан, получишь награду.

— Спасибо за доверие, господин комендант! Затем и запасаемся патронами. Даю слово, ни одного в нашем районе не останется. Всех унизюжким!

— Гут, карош, молодец! — улынулся гауптман, которому явно нравился этот бойкий «полицейский».

И вдруг в кабинет вошел сухопарый обер-лейтенант. Голова его забинтована, правая рука на черной ленте. Поблескивая стеклами пенсне, он внимательно смотрел на Маркова, пока тот расписывался в накладной.

«Что-то учуял неладное, — промелькнуло в голове партизана. — Только бы не выдать себя, не дрогнула бы рука».

— Прощу прощения, господин гауптман, — сказал обер-лейтенант по-немецки. — Вы документы у них проверили?

— А что?

— Что-то не верю я этому полицейскому, да и команда у него какая-то бандитская.

— Вот вы о чем, дорогой Ганс, — рассмеялся гауптман. — Поковыряли вас партизаны, так теперь долго будут сниться... Команда, говорите, бандитская! Это же полицейские, а не монахи!

Обер замолчал, но остался при своем мнении. Как ни старались ребята, но, видимо, было что-то фальшивое в их игре.

«Быстрее, быстрее!» — приказал себе Ваня и, лихо козырнув, попросил разрешения идти. Быстро получив патроны, партизаны упаковали их в ящики и стали выезжать из крепости. У ворот вновь встретился знакомый обер-лейтенант. Он внимательно рассматривал каждого партизана, каждую лошадь, сани. Ваня шел последним. Улыбаясь, он почтительно козырнул офицеру:

— Поправляйтесь, господин обер-лейтенант, и приезжайте к нам снова.

Немец, видимо, ничего не понял, повернулся и пошел обратно.

Все шло по расписанию. Только у моста через Березину произошла заминка. Возвращались, когда настал комендантский час. Для проезда через мост нужен был специальный пропуск, а его не было. Единственный же «документ» — фиктивная накладная — остался у гауптмана. Тогда Марков с автоматом наготове пошел вперед.

— Хальт!

— Свой, — ответил Ваня не останавливаясь.

— Пароль! — крикнул немец,

когда «свой» был уже в трех шагах.

Марков нажал спусковой крючок. Солдат упал. Взввалили убитого на сани, и все затянули пьяными голосами:

Эх, да развевайся, чубчик кучерявый, по ветру!..

Обычная картина: едут пьяные полицай. Через километр повернули влево, на Зеленку, а там в лес. А вскоре Марков с товарищами были уже в своем лагере. Улетая с аппетитом борщ, Ванюшка рассказывал и хохотал:

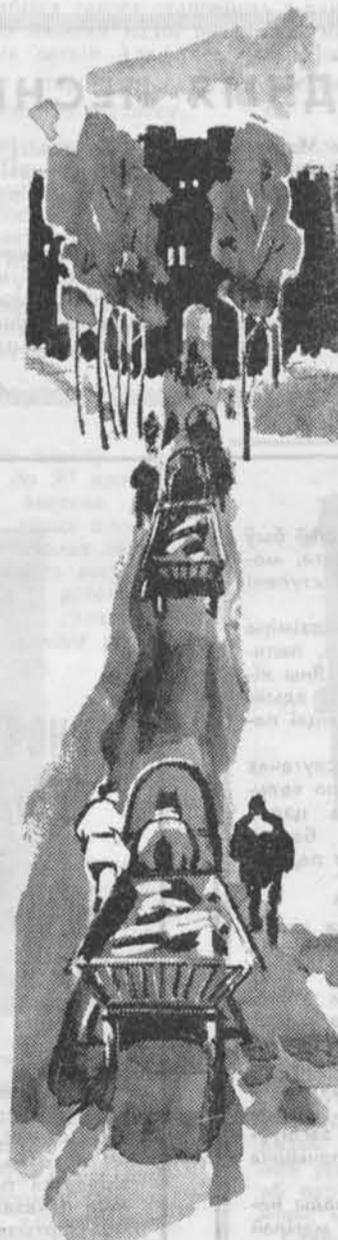
— А гауптман, по-моему, неплохой человек. Согласен еще разок с ним встретиться.

— Нет, Ванюша, — погрозил ему пальцем Свистунов, — такие номера дважды не повторяют.

Но Марков не мог без выдумки. Вскоре я снова услышал о его удивительной смелости.

В 1942 году фашисты развернули усиленную пропаганду за вступление в полицию. Наши разведчики сообщили, что на улицах Бобруйска часто появляется легковая машина, с которой немецкие офицеры разбрасывают листовки на русском языке с призывом вступить в ряды предателей. А вскоре ко мне зашел сам Ванюша и, положив на стол одну из таких листовок, сказал:

— Надо отпечатать вот таких побольше.



— Это еще зачем? Немцы сами их выпустили достаточно, — нахмурился я.

— Дело вот в чем... Мне надо такие бланки по размеру и по цвету, а текст мы напишем сами.

— Ясно, Ванюша, — говорю. — Будут такие листовки. Одобряю!

А спустя несколько дней по улицам Бобруйска уже кружила немецкая легковая машина. В ней стоял молодой офицер в форме гестапо и в самых людных местах швырял вверх на мостовые пачки листовок. Около часа кружил Марков на «опеле» по улицам города, и никто не пытался его остановить. Немцы этих листовок не читали, а наши люди, только глянув на первые строки, быстро прятали их.

Не только такими «штуками» славился Марков. Он был мастером партизанской войны, засад. Помню, отряд Свистунова после боя с карателями в Матевичах и Голынке отдыхал в деревне Дулебы. И вдруг на опушке леса по дороге на Погост снова началась ружейная и пулеметная стрельба. Пост охраны отряда сообщил: две роты немцев на машинах в сопровождении бронемашин продвигаются к Дулебам.

Отряд занял оборону. Бой идет два часа. Немцы наседают. Они вышли уже на опушку леса и открыли минометный огонь.

— С тыла бы их пугнуть, да некому! — нахмурился Свистунов.

— Как некому? А я на что? Это же моя работа! — крикнул Марков.

— А кого я тебе дам? Нас и так не густо.

— Много не прошу, командир, десять хлопцев.

— Коли так, валий! Только смотри, не зарывайся. Больше шума, а на рожон не лезь!

— Хорошо!

Через пять минут партизаны уже шли в обход гитлеровцев. Налетев внезапно с тыла, Ванюша и его ребята расстреляли в упор расчеты трех минометов и подняли такой шум, что немцы сочли это за «котел» и стали отходить.

Вернулся Ваня с забинтованной рукой: задела немецкая пуля.

— Товарищ командир! — докладывал он, бледный от потери крови. — задание выполнено. Уничтожено шестнадцать немцев, взято три миномета, пулемет, шесть автоматов. У нас потерь нет.

— Как нет, а это? — показал Свистунов на его руку.

— Мелочь, до свадьбы заживет! Они ведь тоже стреляли...

НО СВАДЬБЫ у него не было. Не дожидаясь вечера с двумя партизанами он выехал в разведку под Маческ. Там было замечено передвижение полицая. Звала его в эту деревню еще и любовь, которая не хотела признавать войны. Его любимая была там, в Маческе...

Они вышли на окраину деревни, и тогда полицай открыл по ним огонь из десятков автоматов. Разведчики залегли в кювет, а потом, отстреливаясь, начали отползать к лесу. Тяжел раненый, Ванюша продолжал вести бой. Две раны, три... Только четвертая пуля сразила насмерть.

Так жил и погиб за свою землю Ванюша Марков, любимец кличевских партизан.

После войны тело Ивана Елдокимовича Маркова было перенесено в центр большого села Бацевичи. Здесь, около Бацевич, в лесной деревушке Красный Берег родился и вырос герой. Часто на его могилу люди приносят цветы. Он очень любил цветы, Ванюша Марков.

# ВЗГЛЯД В БУДУЩЕЕ

## Два ответа на вопрос о техническом прогрессе

«Как скажется технический прогресс на положении рабочих через 50 лет?» Такой вопрос задали группе французских металлургов сотрудники института Социальных наук труда в Париже. На основе ответов они написали исследование «Отношение рабочих металлургии к техническим изменениям».

Каково же это отношение? Было опрошено 156 рабочих. Из них 52 дали оптимистический ответ, 28 — уклончивый, 54 — пессимистический, 22 отказались отвечать.

Авторы исследования пишут, что пессимисты, когда им ставят вопрос о последствиях технического прогресса, «говорят о безработице, кризисах, войне». «С прогрессом техники начнутся кризис и безработица», — говорят одни. «В конечном итоге, — отвечают другие, — все зависит от того, что рабочий сможет вырвать у промышленников».

Нам показалось интересным задать примерно тот же вопрос советским рабочим.

Мы опросили всех рабочих двух коллективов: сталелитейного цеха № 9 Иркутского завода тяжелого машиностроения и строительного управления механизации Братской гидроэлектростанции. Был опрошен 351 человек — старые и молодые. На вопрос отвечали люди 32 национальностей.

Вот как распределяются по группам ответы на вопрос: «Как скажется технический прогресс в ближайшие несколько десятилетий на Вашем личном положении?»

Оптимистические	328
«Не принесет изменения»	12
Затруднялись ответить	11

Ни один человек не высказался против научно-технического прогресса и не усмотрел в нем угрозы своему благосостоянию. Больше того, рабочие сами помогают развитию техники.

«Мне незачем бояться технического прогресса, — говорит стерженщица Анна Бородина, проработавшая 27 лет. — Как бы ни выросла производительность труда, ни я, ни мои товарищи не окажемся лишними».

В Иркутской области в 1962 и 1963 годах в результате механизации и автоматизации было высвобождено 3 250 рабочих. Ни один из них не остался «за бортом». Большая часть — в связи с расширением производства — осталась на своих предприятиях. Другие же, по их согласию, были направлены на новостройки. Из 351 опрошенного 237 рабочих после начала трудовой деятельности учились.

Вот судьбы, типичные для гидростроителей Братска. Владимир Казмирук приехал на стройку после демобилизации из армии. Был рабочим, затем бригадиром комплексной бригады, потом окончил институт. Слесарь Иван Перетолчин без отрыва от производства окончил институт. Сейчас он инженер. Можно привести тысячи других примеров, когда в трудовой книжке сменяли друг друга слова: «слесарь», «мастер», «инженер».

На строительстве Братской ГЭС около тысячи рабочих учатся в заочных институтах, свыше 500 — на подготовительных курсах для поступления в институт и почти 2 500 — в школах рабочей молодежи.

Помимо сменных школ, заочного отделения политехнического института, заочных и вечерних техникумов, для строителей Братского

промышленного комплекса созданы десятки курсов повышения квалификации. Обучение всюду бесплатное. Многие рабочие получают стипендию от дирекции стройки. Все рабочие, обучающиеся заочно, имеют право на оплачиваемый ежегодный академический отпуск в 30—40 дней для сдачи экзаменов. У студентов выпускного курса есть, не считая воскресенья, один свободный от работы день в неделю. Отпуск на четыре месяца с назначением государственной стипендии дается для подготовки дипломного проекта. Проезд студентов на экзаменационную сессию оплачивается государством.

Такое же положение в любом другом городе, на любой стройке, в любом предприятии страны.

Рост культурно-технического уровня рабочих характерен и для Иркутского завода тяжелого машиностроения. Здесь учится каждый третий.

В ответе Николая Мясникова, рабочего Иркутского завода тяжелого машиностроения, есть такие слова: «Я не могу не приветствовать технического прогресса. Помимо всего прочего, даже с позиций чисто личного материального благополучия: всякий раз, когда на нашем заводе происходила техническая перестройка, меня направляли на курсы переподготовки, а по возвращении мой заработок в большинстве случаев повышался и уж, во всяком случае, ни разу не понижался».

Отсутствие угрозы безработицы, облегчение труда, рост зарплаток — вот важнейшая причина «засилья оптимистов» среди опрошенных рабочих.

Но, может быть, рано или поздно наступит момент, когда масштабы производства и повышение производительности труда приведут к появлению «лишних людей»?

Этой опасности нет. Во-первых, к востоку от Урала на сказочно богатых землях, более чем на 75 процентах территории СССР, проживает лишь около 22 процентов населения страны. Здесь всегда требуется рабочая сила. Во-вторых, все более широкое развитие получают здравоохранение, просвещение, культура, сфера обслуживания людей. Число работников, занятых в непроеизводственных сферах, увеличится в 1980 году почти в три раза.

Рабочие, высвобождающиеся на тех или иных участках, найдут применение своим силам в различных областях интеллектуального труда. «Люди, освобожденные от труда на производстве, найдут себе место в науке, искусстве. Они будут открывать новые тайны вселенной, менять климат, течение рек, облик пустынь на земле, прокладывать новые пути в космос». «У нас так много хороших дел, что всем хватит работы», — так пишут рабочие.

Вот ответ одного из строителей Братской ГЭС: «Я своими глазами видел и вижу технический прогресс в нашей стране. И он меня радует. Люди становятся светлее, а их настроение оптимистичнее. Я сам это испытал. Технический прогресс имеет огромное значение для нашего народа, и нет сомнения, что, как и я, все рабочие голосуют за технический прогресс, ибо это прочная база для нашего благосостояния».

В. СМОЛЬКОВ,  
кандидат философских наук.

# How to live for 100 years or even more

«You must laugh to live!» This is Dr. Pavel Marchuk's prescription for a long life. And he believes the average life should be more than 100 years.

I came to Kiev to interview the doctor, who is the foremost Soviet researcher on how to live to a ripe old age.

Dr. Marchuk is deputy director of the Institute of Gerontology and Experimental Pathology. (Gerontology is the scientific study of old age.)

«What is the Soviet Union doing to delay the coming of old age?» I asked.

## PREMATURE

«Our great concern is to prevent premature ageing», Dr. Marchuk began.

«Ageing is inevitable. But we find that work and physical exercise are as important as the right kind of food and rest in preventing people from getting old too early».

«We are learning all we can about the process of ageing in animals and people», the doctor continued.

«We begin with the cells, with the biochemistry of life, and study the nervous system, the blood system, and everything that is necessary for the life process».

Doctor Marchuk worked with the famous Academician Alexander Bogomolets for more than 25 years, studying how to prolong life.

## EXPEDITION

In 1936, Dr. Marchuk organized the first expedition to Abkhazia to study the extraordinary number of very elderly people in that southern Caucasus Mountain area.

«Geography is not the most important factor for long life», the doctor explained.

«We find very elderly people in almost all parts of the Soviet Union. Our institute has records of over 20,000 Soviet people who are more than 100 years old».

Both the Soviet Union and the United States have the same average life span now—70 years, Dr. Marchuk pointed out.

«However, human beings can live twice as long», he declared firmly.

## SEVEN TIMES

«And if a person followed a special regime throughout life we believe he could live five or even seven times the average!»

«Look at Shirali Fazuli Muslimov of southern Azerbaijan», the doctor remarked.

«He celebrated his 159th birthday this year. He still works on the collective farm digging in his garden and tending sheep».

«His food is mostly milk products, fruit and vegetables. He never drank or smoked».

More women than men have survived to very old age in the Soviet Union.

Dr. Marchuk and his co-workers

believe this is partly because most Soviet women are non-smokers and few drink alcoholic liquor.

## ACTIVE LIFE

«We must find ways to ensure that each person continues to work and be active in his later years», the doctor told me.

«We must help people find the best mode of life for themselves. This is a social problem as well as a matter of hygiene».

«It is a great art not to cut down your life span», Dr. Marchuk commented. «But everyone can prolong his life with care».

«We find that physical exercises restore muscle tissues. We attach great importance to activity, to stimulate the organism».

«Also it is very important to protect the nervous system», the doctor continued. «People should have an optimistic outlook on life and be polite to each other».

That's where the ability to laugh counts. It relaxes tensions and dispels disagreements.

This cheerful outlook, however, depends very much on social conditions.

Proper diet is also important, Dr. Marchuk stressed. «Sometimes people eat too much and the wrong kinds of food. The renovation and replacement process declines when one is overweight».

On the other hand, in countries where most old people live in poverty, they may eat too little to maintain health.

Dr. Marchuk's institute was established after he participated in the Fifth International Congress of Gerontology held in the U. S. in 1960.

## LIFE PROCESS

«We seek to understand more about the processes of life. We are looking for bio-stimulators».

The Kiev Institute is studying an «oil growth stimulator» discovered by Azerbaijani scientist Djebrail Guseinov.

The substance is reported to stimulate both plant and animal growth by a process not yet understood.

A 76-year-old physician, who was quoted in the Press, claimed the stimulator increased his mental physical activity so that he felt 25 years younger!

## GENUINE?

Whether this is a genuine bio-stimulator remains to be proved by more scientific experiments. It may turn out to be just another journalistic sensation.

And Dr. Marchuk warned, laughingly, that «Correspondents curtail life with their sensation!»

But there is no question that the Soviet Union is striving to give its senior citizens a brighter future. As Lydia Lykova, Minister of Social Welfare for the Russian Federation, declared, the goal is: «Everything for the sake of man, for the benefit of man!»

By Esther Shields.

## ПЕРВЫЙ ВЫПУСК

227 студентов из 46 стран мира — таков первый выпуск студентов московского Университета дружбы народов имени Патриса Лумумбы. Среди них — 183 студента из стран Азии, Африки и Латинской Америки. Это — инженеры, физики, математики, юристы, агрономы и экономисты. Все они скоро вернутся в свои страны, и знания, полученные ими в Университете, будут содействовать дальнейшему развитию их национальных государств.

На протяжении всего обучения иностранные студенты получают стипендию, обеспечиваются всем необходимым. Луч-

шие преподаватели отдают им свои знания. Советские студенты, которые также учатся в Университете, помогают юншам и девушкам разных народов изучать русский язык, осваивать программу. Для слушателей Университета организуют экскурсии, их знакомят с памятниками культуры, жизнью и трудом советских людей. В живописном уголке Москвы строится большой комплекс зданий для Университета. Часть их уже приняла в свои стены студентов и преподавателей.

В. РОМАНОВ.  
(АПН).

## Я Н К И — ВОН З В'ЕТНАМА!

Злачынная агрэсія амерыканскіх імперыялістаў у Паўднёвым В'етнаме, пірацкія налёты на мірныя гарады і сёлы Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам не могуць не выклікаць абурэння і пратэстаў савецкіх людзей, усяго прагрэсіўнага чалавецтва.

На Мінскім радыёзаводзе адбыўся агульназаводскі мітынг, прысвечаны тыдню салідарнасці з В'етнамам.

— Ніколі яшчэ дзеянні правацеляў ЗША, — сказаў у сваім выступленні на мітынгу канструктар Л. Яўсееў, — не былі такіх небяспечных для справы міру, як цяпер. Амерыканскія імперыялісты ў В'етнаме, бяспільны супраць вызваленых народных сіл, звяртаюцца да зверстваў, якіх не ведалі нават самыя змрочныя часы чалавечай гісторыі. Але ім ніколі не паставіць на калені мужны народ В'етнам..

Мы патрабуем вываду амерыканскіх войск з Паўднёвага В'етнама, спынення злачынных ваіны.

У прынятай на мітынг рэзалюцыі калектыву Мінскага радыёзавода выказаў сваю бра-

кую салідарнасць са змагаючымся народам В'етнама і патрабаваў пакласці канец амерыканскай агрэсіі ў Індакітаі.

Под ударами национально-освободительной армии американские интервенты и их грызущиеся между собой марионетки зашли в тупик.



Долго не продержаться.  
«Крисчен сайенс монитор».

## ГНЕЎ ЧЫЛІЦАЎ

«Янкi, вон з Дамініканскай Рэспублікі!» — гэтыя надпісы на плакатах і сценах дамоў мільгаюць на працягу ўсёй дарогі ад аэрапорта Сант'яга да цэнтара чылійскай сталіцы. На днях некалькі тысяч рабочых, служачых, студэнтаў, дзеячоў культуры, камуністы, сацыялісты, хрысціянскія дэмакраты сабраліся тут, каб заявіць аб брацкай падтрымцы народа Дамініканскай Рэспублікі. Адбылася масавая шматтысячная маніфэстацыя супраць амерыканскай агрэсіі.

З задавальненнем сустраля тут рашэнне чылійскага ўрада ўстрымацца ад удзелу міністра замежных спраў у скліканай у Вашынгтоне нарадзе, дзе планавалася абвясціць аб стварэнні «міжамерыканскіх узброеных сіл», прызначаных для расправы з лацінаамерыканскімі народамі. «Да гэтага рашэння Чылі і іншых краін далучаюцца новыя ўрады, — указвае газета «Улціма ора». — Размова ідзе, такім чынам, аб новым палітычным паражэнні Вашынгтона».

# У ЛЯСАХ НАД БЯРЭЗІНАЙ

Куды ні квіет цяпер позірк, усюды ўзімаецца зеляніна дрэў, кустоў, траў. Быццам у вясельным шуюку стаяць прыгажуні-бярэзы. Ласкавы ветрык расчэсвае іх косы, гладзіць пазалочаныя сонцам маладыя лісточкі.

Абуджаецца да жыцця дугавы дуб. Над зеляніновымі прасторами роднай зямлі стогодны волат неўпрыкмет разгортвае тугія пупышкі. Міне некаторы час, і яго шырокае лісце пачне шумліва гіма прырочным сенажацім, цудоўнаму наваколлю, сваім суседзям-дрэвам.

Апанугтыя ў новыя сукенкі, дрыжаць на ветры чорныя парэчкі, малінік, каліна. Цвітуць таполі, сосны, елкі, фарсістымі свечкамі калыхаюцца вястуны летя — кветкі рабіны. Свежа-зялёным наідкама ліняюць зрэдку шле пацалункі дождж. Пад крышталёвым блакітам неба вецер узбівае пеністыя струмені азёрна-рачных хваль, на паверхню якіх лёгкімі панлаўкамі ўсплываюць навакаваныя лісты белых лілій і жоўтых гарлачыкаў.

Таямнічымі гукамі шэпчуць наваколлі пра хэзуючыя лясны падзеі духмяныя чаромхі. Хістаюцца іх белаяватыя вянкі. Снегам кветкавых пясціткаў абсыпаны бруснічныя, сунічныя і чарнічныя плантацыі; у падвянечным убранні вішні, грушы, слівы, яблыкі... Водарны бела-ліловы бэз горнецца да вокан у вёсках.

Сярод зялёнай коўдры травы мільгаюць свежыя сузор'і рамонак, кісліцы, адуванчыкаў, ясноткі, купальніцы, ландышаў, майніку, канюшыны...

Лета прынесла людзям у падарунак не толькі ўсмешкі кветак, але і мноства вясёлых песень. Звіняць у лесе галасы берасцяняк, зязюль, дзікіх галубоў... Калі вясэрні змрок адолее дзённае святло, у прыбярэжных зарасніках выразна пачуеш пясчотны і бурны струмень салаўіных гукаў. Папулярнасць набыла ў народзе і дзённая спявачка — івалга. Яе пераліўная мілагучная песня заўсёды пералітаецца з шэптам лісця і траў.

Прылятаюць апошнімі на свае гнездаванні шэрыя муха-

лоўкі, слаўкі, віртуозы-стрыжы. Прыдыбаў з Афрыкі пешаход-драч і адразу пачаў настрайваць у чаротах свае дзынкаючыя «цымбалы». А ўжо, схававшыся ў траву, сядзіць на гнёздах журавы, гусі, жаўрукі, сітаўкі, аўсянкі, кулікі, дзікія куры. Дуплы занялі сініцы, дзятлы, гогалі, удоды, сіваваронкі, совы, клінтухі, папаўзі, мухалоўкі, галкі, гарыхвосткі, шпакі. Пад парасонам галінак на дрэвах пасяліліся чыжыкі, валасянікі, дразды, сойкі, берасцянікі. Нясуць яйкі лысухі, зімародкі, паганкі... Ля вёскі Пасгрэжжа і ва ўрочышчы Сінічана заняў свае «кватэры» палахлівы чорны бусел. Ён вельмі баіцца чалавека і таму забіраецца ў самыя глухія нетры балотных абшараў. З прылётам перапёлка, у час росквіту рачных гарлачыкаў, у многіх сем'ях сініц, шпакоў з гнёздаў вылятаюць падросшыя птушаняты першага вывадку. У чароце тым часам дэфіліруюць маладыя качаняты, і дзіка, непрыгожа крочаць амаль роўня з бацькамі чорныя крумкачаныты.

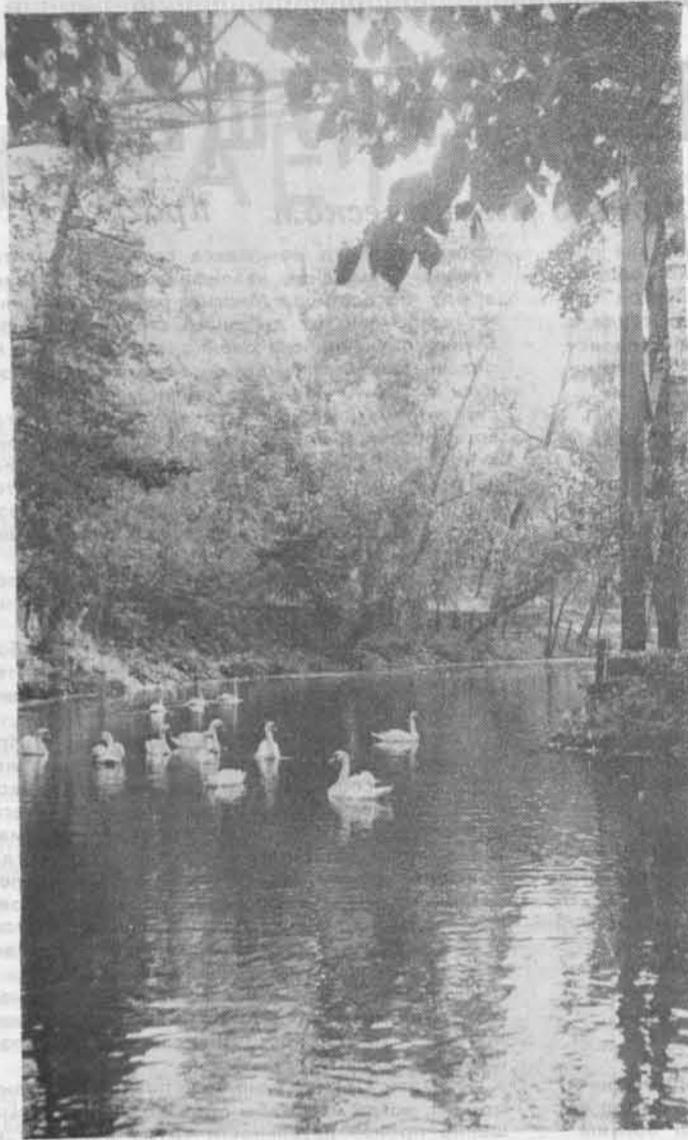
Пачатак лета адбіўся і на жыцці чатырохногай запаведнай фауны. Касалапая мядзведзіца вучыць сваіх дзяцей раскопваць муравейнікі, шукаць у тнілых пнях тлустыя лічышкі, выкопваць з глебы смачныя карэньчыкі дзікіх раслін. Расплюшчылі вочы лісяняты. Начаі з нор выходзяць нясмелыя маленькія барсукі, няоты-паласкуны, ласкі. Барсук і барсучыха сумесна выходзяць і кормяць сваіх падрастаючых дзіцянят. У пошуках ежы спрытна пераскакаюць з дрэва на дрэва са своеасаблівым строкатам злосныя куніцы і гарнастаі.

У вадалюбаў — выдры, норкі, бабрыхі — таксама прыбавілася сямейных клопатаў. Юныя пляшчы асвойваюць водныя сцяжынікі. Амаль усе звяры закончылі замену старой зімовай поўсці на грубую і рэдкую летнюю.

На нашу зямлю ўступіла лета...

Ул. БУТАРАУ.

Бярэзінскі запаведнік.



Адзін з куткоў Гомельскага парку імя Луначарскага. Фота Д. Прэса.



Вяртае памяць дні, што ў завірусе  
Прайшлі пад небам любай Беларусі,  
Пажары ў вёсках, партызан кастры  
Пад соснамі кашлатымі ў бары.  
Заўжды нагадае мне бор дрымуцы  
Трывогі дальнія, рачныя кручы,  
Сцяжыны пад прыстрэлкай, буданы,  
Дзе біліся твае, сястра, сыны,  
Дзе поплеч з імі, як браты, аддана  
Латышскія стаялі партызаны...  
Гады мінулі, адплылі ў прасцяг.  
Іскрацца кветкі рослыя ў садах.  
Гараць агнём чырвоным кветкі-ружы  
Заўжды для тых, з кім сэрцам верным  
Дружым, —

Для вас, браты, з якімі шлях прайшлі,  
Змагаліся за мір і шчасце на зямлі.  
Мы славім вас і пры кастрах у лузе  
І запрашаем, сцелячы абрусы:  
— Калі ласка, сябры-беларусы!..

Пераклаў з латышскай мовы  
М. КАЛАЧЫНСКІ.

Рэгіна В А Н А Г

# Спорт

## ЗАЛАТЫЯ МЕДАЛІ БАКСЕРАУ

172 баксёры з 24 краін удзельнічалі ў барацьбе за залатыя медалі чэмпіёнаў Еўропы. Трыумфальную перамогу на гэтых спаборніцтвах атрымалі савецкія спартсмены. Яны заваявалі першыноство заліку. 8 залатых медалю — гэта своеасаблівы рэкорд еўрапейскага чэмпіянату. Пераможцамі ў Берліне сталі: В. Папенчанна, А. Грыгор'еў, Р. Тамуліс, С. Сцяпашкін, В. Бараннікаў, Д. Позняк, В. Агееў, А. Ізосімаў.

— Гімн Савецкай краіны гукаў так часта, што мне здавалася, быццам я на чэмпіянаце СССР, — сказаў пасля спаборніцтваў сусветна вядомы «бацька польскага бокса» Фелікс Штам.

## МАТЧ ТРОХ РЭСПУБЛІК

У Мінску адбылася традыцыйная матчаваа сустрэча па лёгкай атлетыцы паміж зборнымі камандамі Беларусі, Літвы і Латвіі. У выніку двухдзённай барацьбы перамаглі лёгкаатлеты Беларусі — 298,5 ачка, у каманды Латвіі — 288, Літвы — 253,5 ачка.

## НА ТРАСЕ МУЖНЫХ

У наваколлях Мінска праведзены шасейна-кальцавыя матэгонкі на першыноство БССР. Адначасова разыгрываўся фінал рэспубліканскай спартакіяды па тэхнічных відах спорту. У камандным заліку пераходзячы кубак заваявала каманда Мінскай вобласці.

## ЛОНДАН СТАНОВІЦА БЛІЖЭЙ

Зборная каманда Савецкага Саюза па футболе правяла чарговы адборачны матч на першыноство свету з футбалістамі Уэльса. У канцы першага тайма капітан савецкай зборнай В. Іваноў правёў першы мяч у вароты гасцей. Драматычнымі для футбалістаў Уэльса былі першыя минуты другой палавіны матча. Нападаючы М. Мескі зрабіў небяспечны прастрэл уздоўж варот. Абаронца гасцей, спрабуючы выратаваць становішча, забіў мяч ва ўласныя вароты.

Сустрэча закончылася перамогай савецкіх футбалістаў. Лік 2:1.



На Мінскім возеры ў выхадны дзень.

Фота І. Стэца.

## НОВЫЕ КНИГИ

# НЕ БЫЛО БЕЗЫМЯННЫХ ГЕРОЕВ

Жил в полесской деревне Даниловке паренек. Бегал с ребятами на лыжах, пел с друзьями песни, увлекался фотографией, рисовал. Вся его биография умещалась тогда в нескольких словах: Владимир Макарович Антоненко, год рождения 1924, комсомолец. Не начнись война, могли бы добавиться к ним и такие: институт, диплом, работа. Но война внесла свои коррективы в биографию этого белорусского юноши: подпольная работа, фашистский плен, французское Сопротивление, героическая смерть...

Володя Антоненко руководил группой патриотов на острове Олерон. В этой группе, кроме советских военнопленных, работавших на строительстве укреплений, были и русские эмигранты: Вадим Андреев, Владимир Сосинский, Ольга Чернова-Колбасина.

Олерон входил в цепь крепостных сооружений так называемого Атлантического вала, о котором фашистский генерал Роммель хвастливо говорил в июне 1944 года: «Крыса не сможет пролезть через наши укрепления!» И вот 24 ноября 1944 года пороховые склады Олерона взлетели на воздух. Этот взрыв был делом рук Антоненко и его товарищей.

Владимир Антоненко погиб на батарее Мамут в день высадки войск союзников после того, как его руками и руками товарищей были приведены в негодность многие орудия и пулеметы немцев.

На городском кладбище в Сан-Пьер два одинаковых памятника. Здесь покоятся четверо советских патриотов: Владимир Антоненко, Евгений Красноперов, Михаил Ершов и Александр Ковалев. На камнях фундамента две трехцветные кокарды с надписью: «Франция помнит».

Только год назад стали известны имена героев Олерона, о их делах узнали родители Володи Антоненко и Александра Ковалева. Нашлись оставшиеся в живых олероновцы Владимир Орлов и Иван Тимохин. Десятки людей помогали собирать сведения о тех, кто отдал свою молодость, свою жизнь за свободу советского и французского народов.

Недавно издательство «Беларусь» выпустило книгу «Герои Олерона». Ее авторы — Вадим Андреев, Владимир Сосинский и Леонид Прокша — рассказали о еще одном неизвестном подвиге советских людей во имя победы над фашизмом.

Т. РЕУТОВИЧ.

## ГЕРОИ ОЛЕРОНА



# ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

**ВЕЖНАВЕЦ** Яўгенію Іванаўну, 1933 г. н., ураджэнку в. Нівішчы Акцябрскага р-на Гомельскай вобл., шукае бацька Вежнавец Іван Сцяпанавіч.

**ХАБРАВІЦКАГА** Марата Савельевіча, 1925 г. н., ураджэнца г. Мінска, шукае бацька Хабравіцкі Савелій Конаваніч.

**КОВЫШ** Вольгу Іванаўну, 1926 г. н., ураджэнца в. Хомна Пружанскага р-на Брэсцкай вобл., шукае бацька Ковыш Іван Макаравіч.

Усіх, хто ведае што-небудзь пра лёс гэтых людзей, просім паведаміць у рэдакцыю «Голасу Радзімы».

## РЕДАКЦИОННАЯ КАЛЕГИЯ

## НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНИНСКІ ПРАСПЕКТ, 77,  
ДОМ ДРУЖЫ.  
РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».  
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 1-23-32.